

Otázky pro bakalářské státní závěrečné zkoušky

SOSP – část Sociální politika a veřejná správa

revize: 29. 12. 2020 (doplnění okruhu veřejná správa pro BP_SOSP)

Sociální politika

1. Vysvětlete, jaké jsou rozdíly v přístupu k analýze sociálních problémů z hlediska teorie sociální dezorganizace a z hlediska teorie sociální deviace.
2. Vysvětlete konstrukcionistické chápání příčin vzniku sociálních problémů a popište základní prvky modelu veřejných arén.
3. Přístupy k řešení sociálních problémů se v historii lidstva mění. Popište tento vývoj od počátků až po současné moderní systémy sociálního zabezpečení, od charity k sociálním právním. (Lze demonstrovat i na příkladu konkrétního sociálního problému).
4. Proč potřebujeme sociální politiku jako praktickou činnost a proč jako vědeckou disciplínu? Vztah expertního vědění a politiky.
5. Jak se dělá politika? Charakterizujte hlavní rozdíly mezi „policy“ a „politics“. Popište fáze veřejně-politického cyklu a vztáhněte je ke konkrétní veřejné nebo sociální politice.
6. Může být sociální politika hodnotově neutrální? Své argumenty opřete o vývoj názorů na základní hodnotové koncepty užívané v sociální politice (rovnost, nerovnost, svoboda, spravedlnost, atd.)
7. Různá pojetí chudoby. Jak lze chudobu operacionalizovat a měřit? Proč se současným moderním společnostem nedaří zcela vymýtit chudobu? Jaká řešení za tímto účelem volí?
8. Sociální vyloučení jako hodnotový koncept. Zamyslete se nad příčinami sociálního vyloučení a možnými způsoby řešení tohoto problému. (Lze demonstrovat na konkrétním příkladu.)
9. Co to je nezaměstnanost? Vymezte pojem, a jeho měření, typy nezaměstnanosti, její příčiny a způsoby řešení.
10. Které sociální skupiny a proč jsou ohrožené zvýšeným rizikem nezaměstnanosti, a zvláště dlouhodobou nezaměstnaností? Jakým způsobem může politika zaměstnanosti zvýšit jejich zaměstnatelnost?
11. Reforma sociálního systému v ČR: ukončený nebo neukončený proces? Diskutujte východiska sociální reformy u nás, její průběh a problémová místa (lze demonstrovat i na příkladu konkrétního sociálního problému).
12. Evropský sociální model (jednotná sociální politika v rámci členských zemí EU) nebo národní sociální politiky v rámci EU? Diskutujte vliv EU na sociální politiku obecně i ve vztahu k ČR.
13. Sociální služby jako cesta k řešení sociálního vyloučení. Transformace a největší problémy současného systému sociálních služeb v ČR.
14. Demografické stárnutí přináší nové výzvy pro moderní společnost. Diskutujte některé z nich a zamyslete se nad praktickými možnostmi současné (české nebo evropské) sociální politiky je naplnit.
15. Důchodové reformy se prosazují jen velmi těžko. Diskutujte důvody a průběh reformy důchodového systému u nás z hlediska sociální i veřejné politiky.
16. Potřebujeme v současné době sociální stát? Důvody vzniku moderních sociálních států a současné výzvy.
17. Globální trendy vývoje zdravotního stavu a demografie a jejich dopad na systém sociálního zabezpečení v ČR. Jakým způsobem řeší systém sociálního zabezpečení v ČR sociální událost spojenou s krátkodobou a dlouhodobou nemocí?

18. Jakým způsobem naplňuje sociální stát, resp. systém sociální ochrany své funkce? Diskutujte různé důvody a způsoby přerozdělování. Koncept distributivní spravedlnosti.
19. Nerovnosti jsou přirozenou součástí fungování lidské společnosti. Diskutujete podobu sociálních nerovností v současném světě i ČR a způsoby, příp. důvody jejich zmírňování (např. vzdělanostní nerovnosti a přístup ke vzdělání, nerovnosti ve zdraví, atp.)
20. Mít či nemít dítě (děti) v současnosti? Koncept harmonizace profesního a rodinného života a jeho uplatňování v praktické politice.
21. Diskutujte vztah mezi měnícím se rodinným chováním v současných moderních společnostech a reakcí sociálního státu, resp. sociální (rodinné) politiky.
22. Zamyslete se nad povahou současné rodinné politiky v České republice ve srovnání s rodinnými politikami vybraných evropských zemí. Je spíše konzervativní nebo moderní?
23. U vybraného aktuálního problému vzdělávací politiky v ČR identifikujte cíle, nástroje, instituce a aktéry a ve vztahu k nim diskutujte podobu společenské debaty o problému a navrhovaná řešení.
24. Typologie systémů financování zdravotnických služeb, jejich silné a slabé stránky a dopady na kvalitu a dostupnost péče. Diskutujte problémy financování a úhrad na příkladu zdravotnických služeb v České republice.
25. Diskutujte ekonomické a zdravotní důsledky obezity, kouření, alkoholu, drogových závislostí. Zamyslete se nad významem podpory zdraví ve vztahu k těmto zdravotně rizikovým faktorům.
26. Zdraví, nemoc a determinanty zdraví (biomedicínský a sociálně-ekonomický koncept) a jejich význam pro zdravotní politiku. Produkční funkce zdraví.

Veřejná správa

1. Uveďte obecné znaky veřejné správy. Dále identifikujte základní myšlenkové školy/směry k výkonu veřejné správy. Dva vybrané směry podrobněji charakterizujte a dále diskutujte jejich přínosy a limity, též s ohledem na konkrétní reformy v praxi.
2. Stručně objasněte základní rozdíly mezi státní správou a samosprávou. Uveďte příklady orgánů ústřední státní správy, státní správy a samosprávy v ČR a, s využitím příkladů z praxe, diskutujte jejich vybrané pravomoci.
3. Vymezte pojem politizace veřejné správy a objasněte základní dilemata a podoby vztahu úředník-politik. Diskutujte příčiny a projevy politizace, vč. možných typů. Dále uveďte, jakými způsoby je možné politizaci veřejné správy omezit.

Doporučená literatura:

- Ochrana, František, Půček, J. Milan, Špaček, David. 2015. *Veřejná správa* (učební skripta). Brno: Masarykova Univerzita.
- Veselý, Arnošt. 2014. The profile and work of officials in central and regional administration compared: The case of the Czech Republic. *NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, vol. 7, no. 1, pp. 107-128.
- Hustedt, Thurid, Salomonsen, H. Heidi. 2014. Ensuring political responsiveness: politicization mechanisms in ministerial bureaucracies. *International Review of Administrative Sciences*, vol. 80, no. 4, pp. 746-765.
- Peters, B. Guy. 2010. *The Politics of Bureaucracy*. 6th ed. London: Routledge.